

Westeinde 12 is een van de merkwaardigste huizen van Den Haag.

Het is in de eerste plaats ontzaglijk groot; alleen de bel etage telt al zo'n 475 vierkante meter. In de tweede plaats is het een van de weinige Haagse huizen met een spookverhaal. Vooral de spookvriendelijke Engelse bewoners hielden dit verhaal levend: sinds 1861 tot eind vorig jaar was hier de residentie van de Britse ambassadeur gevestigd.

Als we de poort aan het Westeinde betreden met daarboven het wapen van Spanje worden we overweldigd door de witte massa van de St. Theresiakerk. Links bevindt zich de bescheiden ingang van nummer 12.

De voormalige chefkok van de Britten ontvangt ons. Na het vertrek van zijn werkgever bleef hij achter in de historische woning aan het Westeinde. Ruim twee eeuwen geleden, in 1653, deed zich ongeveer eenzelfde situatie voor. Toen was het de dienstmeid van de raadspensionaris Johan de Witt die in afwachting van De Witt en zijn vrouw het huis in haar een-tje zou moeten bewonen. De meid sputterde echter tegen vanwege het spook. De chefkok is beduidend moediger. Hij haalt z'n schouders wat op, en zegt er weinig last van te hebben.

De wanden in de ontvangsthal zijn van donker eikehout. In de 18e eeuw zal een zachtgroene kleur of een andere pasteltint hier overheersd hebben. Direct achter de hal bevindt zich een van de grootste balzalen van Den Haag. Een gave parketvloer, grote spiegels in vergulde rococolijsten en een strakke zachtwitte wandbetimmering met goud afgebiesd. Het plafond vertoont net als in de meeste vertrekken invloed van de rococo, en is uit eind 18e eeuw. De overige ruime vertrekken zijn op dezelfde strakke wijze gedecoreerd met hier en daar schelpvormige ornamenten. Op één plafond zijn op zeer levendige wijze de vier jaargetijden uitgebeeld.

Op de eerste etage blijkt duidelijk de nationaliteit van de vorige bewoners: overal bloemetjes-behang. De gang is merkwaardig breed, alsof je door een paleis wandelt. We werpen een blik in het kamertje dat boven de poort ligt en waarin volgens de overlevering de gasten de meest vreselijke nachtmerries doormaakten. Maar ook hier het vrolijke behang. De enorme tuin aan de achterzijde is van de Laan gescheiden door een chauffeurswoning.

Al in 1458 bezat een zekere Gerrit van Assendelft grond en hui-

Spoken en katholieken aan het Westeinde

zen aan het Westeinde. Zijn zoon Nicolaas trouwde een rijke vrouw, Alyt van Arckel, vrouwe van Kyfhoek en Kralingen. Ze kregen een zoon Gerrit die voor een waar familiedrama zou zorgen. Als jongen van twintig jaar had hij tijdens een verblijf in Frankrijk een dochter van een herbergier gehuwd. Tegen zijn zin volgde deze vrouw, Catherine de Chasseur geheten, hem naar Holland. Gerrit kon niet om haar heen: het Hof van Holland besliste dat hij zijn wettige echtgenote onderdak moest bieden. Om een vaak verteld verhaal kort te houden: het huwelijk strandde, en Catherine maakte zich als vrije vrouw schuldig aan valsmunterij. In 1541 stierf zij in de Gevangenschap de waterdood: ze werd met water gevuld totdat ze stikte. Haar geest zou het Westeinde niet met rust laten.

Vloek

Gerrit probeerde na de dood van Catherine zijn wettige zoon Nicolaas te onterven door hem min of meer te dwingen priester te worden. Hij maakte zijn broers en hun eventuele kinderen de nieuwe erfgenamen van het Westeinde-bezit. Het leek alsof er een vloek op rustte; want geen van zijn broers kreeg kinderen en ze stierven bovendien nog eerder dan hijzelf. Vervolgens maakte hij zijn neven en hun eventuele kinderen erfgenamen. Na de dood van zijn vader nam Nicolaas echter wraak en eiste de erfenis op. Hiertoe verleende de Paus hem dispensatie. Hij huwde met Wilhemina van Haeften, maar omdat het huwelijk kinderloos bleef, kwamen toch nog de aanvankelijk uitverkozen neven aan de beurt. De vloek bleef, want ook deze tak stierf uit. Jarenlang zou er geruzied worden over de erfenissen van de Van Assendelfts, totdat in 1656 een gerechtelijke uitspraak werd gedaan waarbij het testament van de haatdragende Gerrit ongeldig werd verklaard.

De bezittingen waren inmiddels in handen gekomen van de Renneses van der Aa, die het in 1677 verkochten aan de Spaanse ambassadeur Don Emmanuel Francisco de Lyra. In 1756 liet een volgende ambassadeur, Pablo de Barrenechea, Marqués de Puente Fuerte het oude Van Assendelfthuis met de trapgevels en de toren afbreken. Op dezelfde plaats liet hij een voor die tijd ongelooflijk duur huis bouwen. Merkwaardigerwijs niet in Spaanse stijl, maar in een Franse Lodewijkstijl. Deze inrichting is nog grotendeels intact.

Schuilkerk

Al in 1682 had de Spaanse ambassadeur een huiskapelletje dat frequent werd bezocht door Haagse katholieken die hun geloof niet in het openbaar mochten belijden. Het kapelletje groeide op den duur uit tot een schuilkerk.

Van oudsher waren bij de kapel en de schuilkerk Jezuïeten betrokken geweest. Maar toen zij in 1832 het Spaanse Hof met het omliggende terrein wilden kopen, was dit gezien de staatsbemoedienissen met kerkelijke zaken niet mogelijk. De Jezuïeten maakten daarom gebruik van een stroman, de Ridder Gilles van Antwerpen. Enkele jaren later zou hij alle bezittingen aan hen overdragen. Het Spaanse Hof werd verhuurd en de bouw van een echte kerk kon beginnen. In het openbaar eigendommen erop nahouden bleef een riskante zaak voor de Jezuïeten en daarom werd gekozen voor camouflage-instellingen als 'zedelijke lichamen' en vennootschappen. Deze omzichtige eigendomsconstructies leidden ertoe dat de St. Bonifaciusstichting — op het ogenblik eigenares van het Spaanse Hof — enkele jaren geleden een diepgravend historisch onderzoek moest doen om te bepalen wie nu precies de eigenaren waren van het enorme terrein tussen het Westeinde en de Laan.